

Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo

Horsens Kommune 2026-2036

Indhold

Formål	3
Baggrund	3
Lovgrundlag.....	3
Indsatsområde og gyldighedsområde	4
Bekæmpelsespligt	4
Tidsfrister for bekæmpelse	4
Kontrol, påbud og bekæmpelse	4
Klage	5
Kommunikation	5
Ikrafttrædelse	5

Formål

Formålet med indsatsplanen er at udrydde kæmpe-bjørneklo i Horsens Kommune.

Med vedtagelse af denne plan pålægges private såvel som offentlige lodsejere i Horsens Kommune at foretage en effektiv bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo på egne arealer.

Baggrund

Kæmpe-bjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*) er en invasiv planteart med et stort spredningspotentiale, der findes flere steder i Horsens Kommune, hvor den er uønsket. At planten er invasiv betyder, at den ikke er naturligt forekommende i Danmark, spreder sig hurtigt, og påvirker den danske natur negativt.

Oprindeligt er kæmpe-bjørneklo hjemmehørende i Kaukasus, men er indført i Danmark så tidligt som starten af 1800-tallet. I løbet af de sidste 40-50 år er planten begyndt at sprede sig kraftigt, og findes nu i stort antal i det meste af landet.

Kæmpe-bjørneklo har en lang række uheldige påvirkninger på den oprindelige natur, hvor den kan udkonkurrere denne og fuldstændigt overtage store arealer. Derudover er planten til fare for især børn, men også andre, der uforvarende kommer i kontakt med denne, da den kan give alvorlige hudlidelser.

Horsens Kommune får typisk kendskab til forekomster af kæmpe-bjørneklo via de kommunale vandløbsmedarbejdere (Åmænd), eller at borgere melder det ind via "Pripoti – Meld ind".

Lovgrundlag

Danmark huser mange invasive planter, men kæmpe-bjørneklo er den eneste af disse, der er omfattet af lovgivning for bekæmpelse.

Retningslinjer for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo er fastsat i [*Bekendtgørelse af bekæmpelse af kæmpebjørneklo*](#)¹

Bekendtgørelsen sætter blandt andet rammerne for, at kommunen kan vedtage en indsatsplan, og pålægge lodsejere at bekæmpe kæmpe-bjørneklo.

Centralt i bekendtgørelsen er § 2 stk. 1.

Bekæmpelse af kæmpebjørneklo skal medføre, at den enkelte plante inden for indsatsområdet dør. Bekæmpelsen skal endvidere udføres på en sådan måde, at den enkelte plante på intet tidspunkt i indsatsperioden reproducerer sig selv.

Bekendtgørelsen har ophæng i §10 i [*Bekendtgørelse af lov om drift af landbrugsjorder*](#)²

¹ BEK nr 842 af 23/06/2017

² LBK nr 1041 af 10/07/2023

Indsatsområde og gyldighedsområde

Planen gælder for hele Horsens Kommunes geografiske udstrækning. Alle private borgere, virksomheder osv. såvel som offentlige instanser har derfor pligt til at bekæmpe kæmpe-bjørneklo på egne arealer. Indsatsplanen er gyldig fra 2026 og indtil 2036, hvor den skal revideres.

Bekæmpelsespligt

Alle ejere af både offentlige og private arealer, hvor der findes kæmpe-bjørneklo, har pligt til effektivt at bekæmpe planten.

Bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo skal medføre, at den enkelte plante bliver udryddet. I massive bestande og bestande, hvor der har været stor frøsætning gennem flere år, skal bekæmpelsen foregå flere år i træk.

Ejeren har pligt til at sikre, at bekæmpelsen udføres på en sådan måde, at der på intet tidspunkt sker yderligere spredning af planten, dvs. planten må ikke sætte frø.

Bekæmpelsespligten gælder alle bestande af kæmpe-bjørneklo

Tidsfrister for bekæmpelse

Ejere af arealer, hvor der er kæmpe-bjørneklo har pligt til at bekæmpe inden nedenstående tidsfrister:

1. bekæmpelse inden 1. maj
2. bekæmpelse (eller kontrol af 1. bekæmpelse) inden 1. juni
3. bekæmpelse (eller kontrol af 2. bekæmpelse) inden 15. august

I praksis bør bekæmpelsen starte fra omkring slutningen af marts og fortsætte indtil midten af september, og foretages med intervaller på 2-3 uger, afhængigt af hvilke bekæmpelsesmetoder der bruges. Som udgangspunkt skal alle planter fjernes inden hver frist.

Kontrol, påbud og bekæmpelse

For at sikre en effektiv og målrettet indsats med baggrund i indsatsplanens bestemmelser kan Horsens Kommune kontrollere indsatsen på alle arealer i kommunen. Kommunen har til enhver tid adgang til arealerne med henblik på at gennemføre kontrol eller bekæmpelse.

Konstateres der individer af kæmpe-bjørneklo på private arealer efter første bekæmpelsesfrist (se frister), vil kommunen sende et **påbud** til den pågældende ejer, hvor det påbydes at bekæmpe den pågældende bestand indenfor en frist på minimum 14 dage.

Det vil i påbuddet fremgå, at kommunen vil besigtige området efter en bestemt dato efter påbuddets udløb, og såfremt planterne ikke er bekæmpet, kan kommunen overtage bekæmpelsen for ejers regning.

Påbuddet varsles ikke, idet indsatsplanens tidsfrister anses som et indirekte varsel om påbud. Dog udstedes der ikke påbud før første bekæmpelsesfrist (se frister), men kommunen orienterer pågældende lodsejer om forekomsten.

Klage

Ejer af et areal kan indenfor fire uger fra modtagelsen klage over påbud om at bekæmpe kæmpe-bjørneklo til Miljøstyrelsen. En klage har ikke opsættende virkning.

En klage sendes til Horsens Kommune, der videresender klagen med kommunens bemærkninger, samt indsatsplan til Miljøstyrelsen.

Kommunikation

Kommunikationen målrettes de borgere, som har kæmpe-bjørneklo på deres arealer. Påbuddet vedlægges en vejledning udarbejdet af Horsens Kommune, som beskriver forskellige metoder til bekæmpelse af bjørneklo.

Borgere, som modtager påbud er altid velkomne til at kontakte kommunen for råd og vejledning til processen og bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo.

På Horsens Kommunes hjemmeside oprettes desuden en side om kæmpe-bjørneklo, hvor både indsatsplan og vejledning lægges op.

Ikrafttrædelse

Indsatsplanen træder i kraft d. xx.xx i 2026

Bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo

Kæmpe-bjørneklo kan bekæmpes på flere måder, og hvilke der er mest oplagt, afhænger af flere forhold.

Rodstikning

I mindre og spredte bestande er rodstikning effektivt.

Det foregår ved, at man skærer plantens rod over med en spade under vækstpunktet.

Dette punkt ligger ved de nederste blade på planten. Altså skal man skære roden over med en spade eller lign. lige under jordoverfladen. Et par cm under er typisk nok.

Er roden skåret over, kan kæmpe-bjørneklo ikke spire herfra. Det er dog vigtigt at sørge for, at planten ikke ligger direkte på jorden efter afskæring, da de i nogle tilfælde kan slå rødder fra de grønne plantedele.

Skal plantedele bortskaffes, bør de afleveres som brændbart affald og **aldrig** som haveaffald. Udviklede frøstande bør altid destrueres.

Rodstikning bør foretages allerede fra marts måned, hvor de første planter begynder at spire frem, og arealet bør løbende gennemgås igennem sommeren for at finde evt. planter, der måtte være overset.

Rodstikning er generelt meget effektivt, men fysisk krævende. Ved større bestande er det mindre effektivt, og der bør overvejes andre muligheder.

Topkapning

Ved topkapning skæres blomster- eller frøstanden af planterne, og forhindrer derved spredning af bestanden, og udsulter planterne.

Der kan topkappes på flere tidspunkter, og vigtigst er, at det udføres, inden frøene er spireklar midt i juli.

Skæres toppen, mens planten stadig er i blomst, kan denne efterlades uden de store betænkeligheder. Vil man efterlade frøstandene, når de står med grønne frø, er det vigtigt, at der skæres lige under skærmen, da frøstanden ellers vil kunne suge næring fra stænglen til at færdigudvikle frøene. Hvis frøene er brune og modne, bør toppen altid destrueres.

Optimalt udføres topkapning, mens skærmen står med grønne frø, da planten da har brugt mest muligt energi, og i nogle tilfælde vil dø herefter. Her bør også plantens store grundblade fjernes, så de ikke længere kan levere energi til planten.

I mange tilfælde vil planten dog sætte såkaldte panikskud, der består af flere små blomster. Det er derfor vigtigt at genbesøge planterne efter tre uger og fjerne evt. nye skud. Dette gentages efter yderligere tre uger.

I meget store og tætte bestande kan det være effektivt at topkappe planter med blomster- og frøstande og lade de resterende planter stå, da kæmpe-bjørnekloen kan skygge mindre artsfælder væk. På sigt kan dette reducere bestanden, og der kan sættes ind med f.eks. rodstikning, uden der sker frøspredning.

Det er svært at topkappe uden at komme i kontakt med planterne, hvorfor man altid bør være opmærksom på at bruge det korrekte sikkerhedsudstyr.

Slåning

Kæmpe-bjørneklo kan bekæmpes med slåning, både manuelt og maskinelt.

Ved slåning bør man være opmærksom på, at planterne ikke dør ved at blive slået, men vil sætte nye skud. Derfor bør der slås ofte henover vækstperioden for at udpine

planternes rod. Bliver der kun slået sparsomt, vil resultatet i stedet være en tættere bestand, da der kommer mere lys til de små planter. Har planterne sat frø, risikerer man tilmed at sprede bestanden yderligere, Derfor bør man ved slåning være opmærksom på at slå arealet med få ugers mellemrum og samtidig gennemgå randarealer for planter, der er uden for slåningens rækkevidde. Ved manuel slåning bør man være opmærksom på ikke at bruge udstyr, der forstøver planternes saft f.eks. buskryddere med tråd. Bruger man maskinel slåning, bør det udføres fra maskiner med et førerhus, så man er skærmet fra saftspredningen. Slåning bør kun bruges som virkemiddel på meget store bestande.

Græsning

Flere husdyr spiser villigt kæmpe-bjørneklo.

Især får har vist sig effektive til at bekæmpe planten, mens også nogle racer af kvæg kan bruges. Typisk spiser får af planten af sig selv, mens der for kvæg kan være en tilvænningsperiode.

Et højt græsningstryk er effektivt på store bestande, men græsning kan også bruges i f.eks. beskyttede arealer, hvor det kan kombineres med generel naturpleje.

I mindre bestande af kæmpe-bjørneklo kan det typisk ikke svare sig at bruge græsning som virkemiddel.

Det kræver nogen overvågning at bruge husdyr, da der skal holdes øje med planter udenfor hegn og lign. Ligeledes kan husdyr i nogle tilfælde også få skader af plantens saft, og de bør i disse tilfælde fjernes fra indhegningen og direkte sollys.

Hvis man ønsker at forsøge med husdyr, anbefales det at kontakte en dyreholder, der har erfaring med bekæmpelse.

Afdækning

Vokser der tætte bestande på åbne arealer, kan afdækning være en effektiv metode. Området dækkes af over de nye skud i foråret, og vil føre til, at planterne visner ned igen.

Dette fører typisk til en lille overlevelse og lav frøspiring året efter.

Afdækning vil resultere i, at området bliver barjorder i løbet af perioden. Dette kan afhjælpes ved at fjerne afdækningen sidst på sommeren, hvorved nogle naturlige arter vil kunne nå at fremspire.

Metoden er effektiv til større afgrænsede bestande, men det kræves at arealet overvåges for brud på afdækningen, især efter blæsende perioder.

Jordbehandling

Jordbehandling og genopdyrkning er effektive metoder til at udrydde kæmpe-bjørneklo, hvor der er tætte bestande på åbne områder. Et område bør behandles mindst tre gange i løbet af et år. Selv med mange frø i jorden, vil planterne som regel være udryddet efter få år.

Hvor det er muligt, er det en relativt nem og effektiv måde at bekæmpe kæmpe-bjørneklo.

Mange steder vil det ikke være muligt at jordbearbejde, grundet forskellige beskyttelses- eller fredningsforhold, hvorfor man bør være opmærksom på at ansøge de rigtige tilladelser, hvis det er nødvendigt.

Det gælder desuden, at man bør være opmærksom på ikke at sprede frø til nye områder fra f.eks. dæk eller plov.

Kemisk bekæmpelse

Horsens Kommune har en politik om at være en giftfri kommune, hvorfor kommunen anbefaler ikke at bruge pesticider, men i stedet vælge en af de andre angivne metoder. Forvaltningen bekæmper dog selv i få tilfælde kæmpe-bjørneklo med pesticider, som den eneste undtagelse fra den giftfri politik.

Pesticider er effektive til bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo, og bør udføres tidligt på foråret mens planterne stadig er små og gentages på evt. nye planter sidst på foråret. Der gælder en række regler og sikkerhedsforanstaltninger for brug af pesticider, som man bør sætte sig grundigt ind i, inden man sprøjter kæmpe-bjørneklo. Som udgangspunkt er det ikke tilladt at sprøjte på planter, der vokser i beskyttet natur.

Forbehold

Saften fra kæmpe-bjørneklo er giftig, og man skal derfor undgå enhver hudkontakt med planten.

Skal man bekæmpe kæmpe-bjørneklo eller færdes i bevoksninger, anbefales det at være grundigt tildækket i beklædning, der kan modstå saftstænk, samt at bruge briller.

Plantesaften sviger normalt ikke i sig selv at få på huden, men indeholder stoffet furokumarin, der reagerer kraftigt med sollys.

Hvis hud med saft fra kæmpe-bjørneklo udsættes for sollys, kan man få alvorlige forbrændinger og blærer på huden. Er huden først blevet skadet, kan den være følsom overfor sollys i en årrække.

Får man plantesaft på sig, skal man hurtigst muligt vaske området med vand og sæbe og skærme det pågældende område fra sollys i mindst 48 timer.

Enhver eksponering af kæmpe-bjørneklo bør tages seriøst. Kontakt evt. læge.

Ved kraftig eksponering/reaktion eller ved saftstænk i øjnene bør man altid kontakte en læge, efter man har skyllet grundigt med vand.